

*Сухомлин Юлія Володимирівна,*  
заступник директора навчально-наукового  
інституту заочного та дистанційного  
навчання Національної академії внутрішніх  
справ

## **ОКРЕМІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОДАННЯ ТА РОЗГЛЯДУ КЛОПОТАННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

Питання інституту клопотань перебуває постійно перебуває у полі зору як науки кримінального процесу, так і судово-слідчої практики. Клопотання у кримінальному провадженні виступають не лише своєрідною процесуальною гарантією ефективної реалізації завдань кримінального судочинства, й певним фільтром процесуальних можливостей сторін кримінального провадження у контексті реалізації засади змагальності на стадії досудового розслідування.

Особливу проблематику подання та вирішення клопотань сьогодні у процесуальній сторін кримінального провадження створили нормативні новели жовтня 2017 року [2], одним із напрямів яких стала зміна порядку проведення експертизи на стадії досудового розслідування (статті 242-245 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК)).

З одного боку, сторона обвинувачення втратила можливість самостійно адмініструвати питання призначення судових експертиз, залучення експерта, а також обирати відповідні експертні установи, а з іншого – законодавцем було досить формально та обмежено вирішено питання розширення повноважень сторони захисту у цій сфері, наприклад, не вирішено питання щодо можливості витребування стороною захисту об'єктів щодо яких може бути призначено експертизу, якщо вони вилучались та зберігаються під контролем сторони обвинувачення. Створено й певні передумови правової невизначеності у цьому напрямі, зокрема щодо випадків відмови слідчим суддею у задоволенні клопотання про призначення експертизи, якщо обов'язковість її проведення регламентована ч. 2 ст. 242 КПК. Слідчий суддя, у свою чергу, отримав повноваження, які значно розширюють межі судового контролю на стадії досудового розслідування.

Разом з цим, відповідно до положень ст. 242 КПК, експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони

кримінального провадження або, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Тобто, кримінальний процесуальний закон визначив правило, про те, що експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження, у разі якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Саме ж право залучення експерта делеговане сторонами кримінального провадження, які мають право звернутися з клопотанням про проведення експертизи до слідчого судді.

Новелою КПК є те, що у такому клопотанні, відповідно до положень ст. 244 КПК, обов'язково зазначаються: короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; виклад обставин, якими обґрунтовуються доводи клопотання; вид експертного дослідження, що необхідно провести, та перелік запитань, які необхідно поставити перед експертом. До клопотання також додаються копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання.

Саме ж клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду. Особа, яка подала клопотання, повідомляється про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли її участь визнана слідчим суддею обов'язковою. Процедура розгляду слідчим суддею зазначеного клопотання визначається положеннями ст. 244 КПК, а за результатами також діяльності слідчого судді можуть бути прийняті рішення про призначення експертизи або відмову у цьому. Водночас, слідчий суддя, встановивши, що клопотання подано без додержання вимог ч. 2 ст. 244 КПК, повертає його особі, яка його подала, про що постановляє ухвалу.

Існують й інші випадки, на наш погляд, необґрунтованої відмови у задоволенні клопотань про призначення експертизи. Наприклад, слідчий суддя Херсонського міського суду Херсонської області Мусулевський Я.А. відмовив у задоволенні клопотання слідчого слідчого відділу Херсонського ВП ГУНП в Херсонській області про проведення експертизи у зв'язку із неявкою без поважної причини сторони кримінального провадження, якою подано

клопотання про призначення експертизи, що на його погляд свідчить про фактичне не підтримання клопотання та не доведення вказаних обставин, що може оцінюватись як підстава для відмови в задоволенні такого клопотання [3]. Проте, ч. 3 ст. 244 КПК прямо передбачає, що неприбуття особи, яка подала клопотання не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли її участь визнана слідчим суддею обов'язковою.

На наш погляд, не зовсім вкладається у процесуальні функції слідчого судді положення про те, що слідчий суддя самостійно визначає експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи. Адже, фактично слідчий суддя відходить від реалізації завдань пов'язаних із судовим контролем, а набуває за формою статусу активного учасника кримінального провадження, який формує докази на стадії досудового розслідування, а не лише їх оцінює за внутрішнім переконанням. При задоволенні клопотання про залучення експерта слідчий суддя у разі необхідності має право за клопотанням особи, яка звернулася з клопотанням про залучення експерта, вирішити питання про отримання зразків для експертизи відповідно до положень ст. 245 КПК. На наш погляд, не зовсім є регламентованою є й процедура щодо надання слідчим суддею, особі за клопотанням якої проводилась експертиза, висновку експерта.

### *Список використаних джерел*

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/paran2256#n2256>.
2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон від 3 жовт. 2017 р. № 2147-VIII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19/paran187#n187>.
3. Ухвала від 23.07.2018 у справі №766/13421/18 н/п 1-кс/766/9711/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75470835>.